المختصر في صفة الحج

ჰაჯოზის წესების მოკლე აღწერა

ჰაჯობის წესების მოკლე აღწერა

ქება-დიდება ალლაჰს, სამყაროთა ღმერთს, ლოცვა და მშვიდობა ჩვენ შუამავალს, მის ოჯახს და ყველა მის მეგობარს.

ამის შემდეგ:

ეს არის მოკლე გზავნილი ჰაჯობის შესრულების წესებზე, რომელშიც გულმოდგინებით ვეცადეთ აგვეხსნა ის უმთავრესი საკითხები, რაც ჰაჯობის შესრულებისთვის მომლოცველს სჭირდება.

ალლაჰს ვთხოვთ, რომ ეს ნაშრომი დაადგინოს წრფელად მისი კმაყოფილებისთვის, და რომ სასარგებლო გახადოს ზოგადად ყველა მუსლიმისთვის.

ისლამური კონტენტის სხვადასხვა ენაზე გავრცელების ასოციაციის სამეცნიერო კომიტეტი

წინასიტყვაობა

პირველი: თაყვანისცემის მიღების პირობები:

თაყვანისცემა უზენაეს ალლაჰთან მიღებულია მხოლოდ ორი პირობით:

პირველი პირობა — გულწრფელობა: ანუ თაყვანისცემის მიზანი უნდა იყოს მხოლოდ ალლაჰის სახისთვის და საიქიო ცხოვრებისთვის, უზენაესმა ალლაჰმა თქვა:

﴿وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ...﴾[1]"،

«მათ არ ბრძანებიათ არაფერი იმის გარდა, რომ ალლაჰისათვის თაყვანი ეცათ გულწრფელად, როგორც ჰანიფებს».[1] [ალ-ბაინაჰ: 5].

თქვა შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى» [2].

«ჭეშმარიტად საქმეები ფასდება განზრახვით, ყველა იმას მიიღებს, რასაც განიზრახავს».[2]

მეორე პირობა — მოციქულზე (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მიყოლა თაყვანისცემაში სიტყვითა და ქმედებით.

---

1 ანუ: მათ უნდა მიისრაფოდნენ ალლაჰისკენ და მისი თაყვანისცემისკენ, და უნდა განერიდონ ყველაფერს, ალლაჰის გარდა. (თაფსირ ას-სა'დი, გვ.538)

2 გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1), და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1907).

მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ» [3].

«ვინც შეიტანს ჩვენს ამ საქმეში რაიმე სიახლეს, რაზეც არ იყო ჩვენი ბრძანება - ის იქნება უარყოფილი».[3] ეს ჰადისი გადმოცემულია ალ-ბუხარის (№ 2697) და მუსლიმს (№ 1718) მიერ, ასევე მუსლიმის გადმოცემაში (№ 1718) არის ასეთი ვერსია:

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

«ვინც შეასრულებს ქმედებას, რაზეც არ იყო ჩვენი ბრძანება იქნება უარყოფილი».[4]

***

პირველი: მიიყათების წესები:

მიიყათები — ეს არის ადგილები, რომლებიც განსაზღვრა მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რათა ის, ვინც აპირებს ჰაჯობასს ან უმრას, იქიდან უნდა შევიდეს იჰრამში.

---

[3] გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (2697) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1718).

[4] გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1718)

ვისაც რომელიმე მათგანზე მოუწევს გავლა, ჰაჯობის ან უმრას განზრახვით: მისთვის სავალდებულოა იჰრამში შესვლა იქიდან,

და არ აქვს უფლება მისი გადაკვეთა იჰრამის გარეშე.

ვინც ამ ადგილებზე უფრო ახლოსაა მექქასთან: მისი მიიყათი არის მისი მდებარეობის ადგილი; იქიდან უნდა შევიდეს იჰრამში ჰაჯობისა და უმრასთვის.

რაც შეეხება მექქას მოსახლეებს და მასში მცხოვრებლებს:

ჰაჯობისთვის ისინი იჰრამში შედიან მექქაში. ხოლო უმრასთვის:

მათ უნდა გავიდნენ "ჰილის" ტერიტორიაზე (მექის საზღვრებს გარეთ) და იქიდან შევიდნენ იჰრამში, როგორიცაა "ათ-თან'იმი" და სხვა მსგავსი ადგილები.

ვინც იმყოფება თვითმფრინავში: მისთვის აუცილებელია იჰრამში შესვლა მაშინ, როცა მიიყათს გაუთანაბრდება. ამიტომ უნდა მოემზადოს და ჩაიცვას იჰრამის ტანსაცმელი

მიიყათთან გასწორებამდე. როცა მიიყათს გაუთანაბრდება, მაშინვე უნდა განიზრახოს იჰრამი, არ არის ნებადართული მისი გადადება მანამ, სანამ თვითმფრინავი დაეშვება აეროპორტში. ასევე, შეუძლია სიფრთხილისთვის თალბია დაიწყოს მიიყათთან გასწორებამდე ცოტა ადრე, იმის შიშით, რომ თვითმფრინავის სისწრაფის გამო მიიყათის ადგილი არ გამოეპაროს.

მეორე: ჰაჯობის შესრულების გზების სახეობები და მათი წესები:

ჰაჯობის სამი სახეობა არსებობს: თამათთუ'ი, იფრადი და ყირანი.

თამათთუ' არის ყველაზე ღირსეული რიტუალი იმ ადამიანისთვის, ვინც მსხვერპლის ცხოველი თან არ მიიყვანა.

თამათთუ' გულისხმობს იმას, რომ მომლოცველი შედის იჰრამში უმრასთვის ჰაჯობის თვეებში, შემდეგ ასრულებს ტავაფს (ქააბას გარშემო შემოვლას) და სა'ის (საფასა და მარვას შორის სირბილს), შემდეგ თმას იჭრის ან

იპარსავს და გამოდის იჰრამიდან, და შემდეგ იმავე წელს ხელახლა შედის იჰრამში ჰაჯობისთვის.

იფრადი — ეს არის ის, რომ მომლოცველი შედის იჰრამში მხოლოდ ჰაჯობისთვის (უმრის გარეშე). როცა მიაღწევს მექქას, სუნნაა, რომ შეასრულოს ტავაფ ალ-ყუდუმი (მოსვლის ტავაფი), შემდეგ შეასრულოს სა'ი ჰაჯობისთვის, მან არ უნდა შეიჭრას თმა, არც უნდა შეიმოკლოს იგი და არც გამოვიდეს იჰრამიდან, არამედ დარჩება იჰრამში მთელი პერიოდის განმავლობაში, სანამ ნებადართული არ გახდება (გამოვა იჰრამიდან) ყურბანის დღეს, ჯამრათ ალ-აყაბას ქვების სროლის შემდეგ, თუ ვინმე გადადებს ჰაჯობის სა'ის (სირბილს) ჰაჯის ტავაფის (ტავაფ ალ-იფადას) შემდეგ, არ არის პრობლემა.

ყირანი — ეს არის ის, რომ მომლოცველი ერთდროულად შედის იჰრამში უმრასა და ჰაჯობისთვის, და ამბობს: "ლაბბაიქალლაჰუმმა

უმრათან ვა ჰაχχან" ("შენს წინ ვარ, ო ალლაჰ, უმრასა და ჰაχობისთვის“).

ყირანის მოქმედებები ისეთივეა, როგორც იფრადის მოქმედებები, გარდა იმისა, რომ ყირანს ევალება მსხვერპლის შეწირვა, ხოლო იფრადს — არა.

მესამე: იჰრამის მდგომარეობის აღწერა და მისი წესები:

ის, ვისაც სურს იჰრამში შესვლა, შარიათით მოეთხოვება შემდეგი ქმედებები:

სრული განბანვა, ეს არის მტკიცედ დასაბუთებული სუნნა, როგორც კაცებისთვის, ასევე ქალებისთვის, მათ შორის მენსტრუაციულ მდგომარეობაში მყოფთათვის და მშობიარობის შემდგომი სისხლდენის მქონეთათვისაც.

სურნელოვანი ნივთიერების გამოყენება — საუკეთესო სუნამოებით, რაც კი მოეპოვება, როგორიცაა უოდის ზეთი ან სხვა, თმასა და წვერში შეზელვით, თუ სურნელი იჰრამში შესვლის შემდეგაც დარჩება, ეს ზიანს არ აყენებს, რაც შეეხება ქალს, მას არ აქვს უფლება

გამოიყენოს სურნელოვანი საშუალებები, რათა უცხო მამაკაცებმა არ იგრძნონ მისი სურნელი.

იჰრამის ტანსაცმლის ჩაცმა, რაც შედგება იზარიდან (სარტყელივით ქვედა სამოსი) და რიდიდან (ზედა გადასაფარებელი), სუნნაა, რომ ის იყოს თეთრი ფერის, სუფთა ან ახალი, ქალისთვის ნებადართულია შეიმოსოს ნებისმიერი სამოსით, რასაც მოისურვებს, თუ ეს ტანსაცმელი არ არის მორთული ან მიმზიდველი, თუმცა ქალს ეკრძალება ნიყაბის (სახის საფარის) და ხელთათმანების ტარება, მან უნდა დაფაროს სახე და ხელები სხვა რაიმე საშუალებით.

იჰრამში შესვლა შარიათით დადგენილია ლოცვის შემდეგ —

ეს იქნება სავალდებულო ლოცვა თუ ნებაყოფლობითი ლოცვა.

თუმცა იჰრამში შესვლა ლოცვის შემდეგ სავალდებულო არ არის.

მომლოცველი ამბობს: "ლაბბაიქალლაჰუმმა უმრათან" — თუ აპირებს უმრას, ან

"ლაბბაიქალლაჰუმმა ჰაჯჯან" — თუ არის იფრადის მომლოცველი (მხოლოდ ჰაჯობისთვის), ან "ლაბბაიქალლაჰუმმა უმრათან ვა ჰაჯჯან" — თუ არის ყირანის მომლოცველი (უმრასა და ჰაჯობას ერთად ასრულებს).

თუ ის, ვინც აპირებს იჰრამში შესვლას, შიშობს, რომ შეიძლება წინ გადაეღობოს რაიმე დაბრკოლება, რაც ხელს შეუშლის მისი რიტუალის დასრულებას, მაშინ ნებადართულია, რომ იჰრამში შესვლისას პირობაც დააყენოს და თქვას: „... და თუ შემაჩერებს რამე შემაფერხებელი, ჩემი გამოთავისუფლება იქნება იმ ადგილას, სადაც დამაბრკოლებს". თუ მან დააყენა ეს პირობა და მართლაც შეხვდა რაიმე, რამაც არ მისცა საშუალება რიტუალის დასრულების, მაშინ შეუძლია გამოვიდეს იჰრამიდან და მასზე არაფერია დაკისრებული (არც მსხვერპლი და არც სხვა ვალდებულება).

შემდეგ მომლოცველი ხშირად უნდა წარმოთქვამდეს თალბიას: „ლაბბაიქალლაჰუმმა ლაბბაიქ, ლაბბაიქა ლაა შარიიქა ლაქა ლაბბაიქ, ინნალ-ჰამდა ვა ნი'მათა ლაქა ვალმულქ, ლა შარიიქა ლაქ". (შენს წინ ვარ, ო ალლაჰ, შენს წინ ვარ! შენს წინ ვარ, შენ არ გყავს თანამოზიარე, შენს წინ ვარ! მართლაც, ქება და წყალობა და მეუფება შენ გეკუთვნის, შენ არ გყავს თანამოზიარე). კაცმა უნდა აიმაღლოს ხმა თალბიის წარმოთქმისას, ასევე ქალმაც, ოღონდ იმ პირობით, რომ იქ არ იქნებიან უცხო მამაკაცები, მომლოცველმა უნდა გაახშიროს თალბიის წარმოთქმა, განსაკუთრებით მდგომარეობისა და დროის ცვლილებისას — მაგალითად, როცა მაღალ ადგილას ავა, ან დაბალზე ჩამოვა, ან როცა დადგება ღამე ან დღე.[5]

---

[5] ადამიანის მიერ სიტყვა „ლაბბაიქ"-ის თქმის მნიშვნელობა არის: "ვუპასუხე შემს მოხმობას, უფალო, კვლავ და კვლავ".
მისი მნიშვნელობაა, რომ ადამიანმა უპასუხა თავის უფალს და მყარად დგას მორჩილებაზე. სიტყვების "ინნალ-ჰამდა ვა ნი'მათა ლაქა ვალ-მულქ" მნიშვნელობა: "ალ-ჰამდ" — ნიშნავს ღმერთის ქების აღიარებას სრულყოფილებით, სიყვარულით და პატივისცემით, თუ ქება განმეორებით აღესრულება, მაშინ ეს ხდება დიდება, "ან-ნი'მა" — არის ყველა წყალობა, რაც ალლაჰის მიერ ნაწყალობები თავისი

თალბიას წარმოთქმა დაკანონებულია უმრაში — იჰრამში შესვლიდან ტავაფის დაწყებამდე,

ხოლო ჰაჯობაში — იჰრამში შესვლიდან ჯამრათ ალ-აქაბას (დიდი სვეტის) ქვების სროლის დაწყებამდე ყურბანის დღესასწაულის დღეს.

მომლოცველმა, რომელიც იმყოფება იჰრამის მდგომარეობაში,

აუცილებელია მოერიდოს იმ ქმედებებს, რაც იჰრამში აკრძალულია, სანამ სრულად არ გამოვა იჰრამიდან.

მეოთხე: იჰრამის მდგომარეობაში აკრძალული ქმედებები

იჰრამში აკრძალული ქმედებები არის:

მსახურებისთვის, იქნება ეს სასურველის მოპოვება თუ არასასურველის მოცილება, სიტყვა "ალ-მულქ" ნიშნავს, რომ მეუფება მხოლოდ ალლაჰს ეკუთვნის, უზენაეს ალლაჰს — რომელიც არის ერთადერთი მეუფე. ხოლო სიტყვები "ლა შარიქა ლაქ" (შენ არ გყავს თანამოზიარე) ნიშნავს, რომ ალლაჰს არავინ ჰყავს თანამოზიარე იმ სრულყოფილ თვისებებში, რომლებიც მხოლოდ მას მიეკუთვნება, იქნება ეს მეუფება, ქმნილების გაჩენა, განგება ან ღვთაებრიობა. (მაჯმუ' ფათავა ვა რასაილ ალ-უსაიმინ, ტ.22, გვ.96 — შემოკლებული ფორმით).

თმის გაპარსვა, შეჭრა ან მოწყვეტა — სხეულის ნებისმიერ ნაწილზე.

ფრჩხილების შეჭრა — იქნება ეს ფეხის თითებზე თუ ხელის თითებზე, სრულად ან ნაწილობრივ.

თავის დაფარვა რაიმე ისეთით, რაც მას ეხება პირდაპირ,

როგორიცაა: ქუდი, ღუთრა (არაბული თავსაფარი), 'ამამა (ტრადიციული თავზე შემოხვეული ქსოვილი), ან თავზე ზედა გადასაფარებელი, ასევე პირსახოცი, პლედი, მუყაოს ნაჭერი ან სხვა რაიმე მსგავსი, რაც დაფარვის მიზანს ემსახურება. ეს აკრძალვა ვრცელდება მხოლოდ მამაკაცებზე და არა ქალებზე.

ჩვეულებრივი, სხეულის შესაბამისად დაკერებული ტანსაცმლის ჩაცმა, საკუთარი ჩვეულებრივი ფორმით, როგორიცაა: სპეციალურად ნაკერი ტანსაცმელი, შარვალი, პერანგი, წინდები და ხელთათმანები. ეს აკრძალვა ვრცელდება მხოლოდ მამაკაცებზე.

რაც შეეხება ქალს, მისთვის იკრძალება მხოლოდ:

ნიყაბის, ბურყას ან ნიყაბის მსგავსი სახის საფარის ტარება.

მაგრამ ის ვალდებულია დაფაროს სახე უცხო მამაკაცებთან, ჩვეულებრივი სახის გადასაფარებლით (თავშალი ან რაიმე მსგავსი) — თუნდაც გადასაფარებელი შეეხოს მის სახეს,არ არის დადგენილი, რომ ქალმა თავზე დაიმაგროს რაიმე სახის შესაკრავი (სამაგრი) ან მსგავსი რამ, იმ მიზნით, რომ სახის გადასაფარებელი არ შეეხოს სახეს, რადგან ამის დასაშვებობა შარიათში დადასტურებული არ არის.

ქალს ეკრძალება ხელთათმანების ტარება. თუმცა ევალდებულება დაფაროს ხელები უცხო მამაკაცების წინ, მაგალითად, ხელების აბაიაში ჩადებით (ან გრძელმკალვიანის ჩაცმით).

სურნელოვანი ნივთიერებების გამოყენება სხეულზე ან იჰრამის ტანსაცმელზე.

ხმელეთზე მცხოვრები ნადირის მოკვლა ან მისი დაჭერა — თუნდაც არ მოკლას.

ქორწინება: — იქნება ეს თავისთვის თუ სხვისთვის.

ქორწინების ხელშეკრულების დადება(ნიქახი).

სხეულით ინტიმური შეხება, სასქესო ორგანოს გარდა,

როგორიცაა: კოცნა ან ვნების მოტივით შეხება.

სექსუალური კავშირი — ანუ სქესობრივი აქტის განხორციელება სქესობრივი ორგანოების გზით.

***

მეხუთე: ტავაფის შესრულების წესი

როდესაც მომლოცველი, რომელიც იჰრამშია, შევა ალ-მასჯიდ ალ-ჰარამში (აკრძალულ მეჩეთში), სუნნაა, რომ მარჯვენა ფეხით შევიდეს და თქვას მეჩეთში შესვლის დუა. ყველაზე სანდო დუა ამასთან დაკავშირებით არის: "ალლაჰუმმა იფთახ ლიი აბვაბა რახმათიქ". ("ო, ალლაჰ, გამიღე შენი წყალობის კარიბჭეები".)

ეს დუა რეკომენდებულია ნებისმიერ მეჩეთში შესვლისას,

და არ არის მხოლოდ ალ-მასჯიდ ალ-ჰარამისთვის დამახასიათებელი.

როცა მომლოცველი მოისურვებს ტავაფის დაწყებას, სუნნაა, რომ გააკეთოს იდტიბა'ი (სპეციფიკური ფორმით გადასაფარებლის ტარება). იდტიბა'ის ფორმა ასეთია: გადასაფარებლის შუა ნაწილი გაატაროს მარჯვენა იღლიაში ქვემოდან, ხოლო ორი ბოლო გადააგდოს მარცხენა მხარზე, როცა ტავაფს დაასრულებს, უნდა დააბრუნოს გადასაფარებელი ჩვეულებრივ მდგომარეობაში, რადგან იდტიბა'ი დადგენილია მხოლოდ ტავაფის დროს.

შემდეგ მომლოცველი მიუახლოვდება შავ ქვას (ჰაჯარ ალ-ასვადს) და ხელის მარჯვენა მტევნით შეეხება მას და აკოცებს.

თუ ვერ შეძლებს აკოცოს, მაშინ მხოლოდ ხელით შეეხოს და შემდეგ თავის ხელს აკოცოს. თუ ვერც ხელით შეხება შეძლო, მაშინ რაიმე

საგნით, მაგალითად ჯოხით ან მის მსგავსით, შეეხოს და შემდეგ ის საგანი აკოცოს. თუ ესეც შეუძლებელი იქნება, მაშინ უნდა დადგეს შავი ქვის წინაშე, მიუთითოს მისკენ ხელით და აღარ აკოცოს ხელს. საუკეთესოა, რომ არ დაძაბოს სიტუაცია და არ შეუშალოს ხალხს ხელი და არც თვითონ დაზიანდეს.

მომლოცველი, როცა შეეხება შავ ქვას (ჰაჯარ ალ-ასვადს) ან მიუთითებს მასზე, ამბობს: "ალლაჰუ აქბარ".

შემდეგ მომლოცველი მიემართება მარჯვნივ და ტოვებს ქააბას თავის მარცხენა მხარეს. როცა მიაღწევს იამაანურ კუთხეს (არ-რუქნ ალ-იამაანი), ხელს შეახებს მას კოცნის გარეშე. თუ შეხება ვერ შეძლო, არ უნდა შეაწუხოს ხალხი და არც მიუთითოს მისკენ.

მომლოცველი იამაანურ კუთხესა და შავ ქვას (ჰაჯარ ალ-ასვადს) შორის ამბობს: "რაბბანაა აათინა ფი დუნია ჰასანათან ვა ფილ-აახირათი ჰასანათან ვა ყინაა 'აზააბა ან-ნარ". (ო, ჩვენო უფალო, მოგვმადლე ამქვეყნიურ ცხოვრებაში

სიკეთე და საიქიო ცხოვრებაში სიკეთე და დაგვიფარე ჯოჯოხეთის სატანჯველისაგან".)

ყოველ ჯერზე, როცა მომლოცველი შავ ქვას (ჰაჯარ ალ-ასვადს) ჩაუვლის, უნდა მიუთითოს მასზე ხელით და თქვას: "ალლაჰუ აქბარ".

ტავაფის დარჩენილ დროს მომლოცველმა უნდა აკეთოს, რაც სურს: (ზიქრი — ალლაჰის მოხსენიება), დუა (ვედრება) და ყურანის კითხვა.

სუნნაა, რომ ტავაფის პირველ სამ წრეში მომლოცველმა გააკეთოს რამლი —ანუ სწრაფი სვლა მოკლე ნაბიჯებით.

ხოლო დარჩენილ ოთხ წრეში არ არის რამლი, არამედ უნდა იაროს ჩვეულებრივი, ნორმალური სვლით.

როცა მომლოცველი ტავაფს დაასრულებს, უნდა წავიდეს მაყამ იბრაჰიმის (იბრაჰიმის ადგილის) მიმართულებით

და წაიკითხოს შემდეგი აიათი: «და აიღეთ იბრაჰიმის ადგილის ადგილიდან ლოცვის ადგილი». შემდეგ უნდა აღასრულოს ორი

რაქათი ლოცვა მაყამ იბრაჰიმის უკან, თუ შესაძლებელი იქნება;

თუ არა — მაშინ მეჩეთის ნებისმიერ სხვა ადგილზე. პირველ რაქათში ალ-ფათიჰას წაკითხვის შემდეგ უნდა წაიკითხოს:

«ყულ ია აუიჰა ალ-ქააფირუნ». (სურა ალ-ქაფირუნ)

მეორე რაქათში ალ-ფათიჰას შემდეგ უნდა წაიკითხოს:

«ყულ ჰუვალლაჰუ აჰად». (სურა ალ-იხლას)

﴿...وَٱتَّخِذُواْ مِن مَّقَامِ إِبۡرَٰهِـۧمَ مُصَلًّى...﴾،

«...აიღეთ იბრაჰიმის სადგომი სამლოცველოდ!» [ალ-ბაყარა: 125] შემდეგ უნდა აღასრულოს ორი რაქათი ლოცვა მაყამ იბრაჰიმის უკან, თუ შესაძლებელი იქნება; თუ არა — მაშინ მეჩეთის ნებისმიერ სხვა ადგილზე. პირველ რაქათში ალ-ფათიჰას წაკითხვის შემდეგ უნდა წაიკითხოს:

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡكَٰفِرُونَ﴾

{უთხარი: ჰეი, ურწმუნოებო} [ალ-ქააფირუუნ: 1] მეორე რაქათში ალ-ფათიჰას შემდეგ უნდა წაიკითხოს:

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ﴾.

{თქვი: იგია, ალლაჰი ერთადერთი!} [ალ-იხლას: 1]

მეექვსე: სა'ი (საფასა და მარვას შორის სირბილის) შესრულების წესი:

როდესაც მომლოცველი დაასრულებს ტავაფს და ორ რაქათ ლოცვას, ის უნდა გავიდეს (სასირბილოდ საფასა და მარვასკენ).

როცა მიუახლოვდება საფას ბორცვს, უნდა წაიკითხოს: «ინნა სსაფა ვალ-მარვათა მინ შა'აირილლაჰ». (ჭეშმარიტად, საფა და მარვა ალლაჰის ნიშნებს ეკუთვნის) — შემდეგ უნდა თქვას: «ვიწყებ იმით, რითაც ალლაჰმა დაიწყო».

﴿إِنَّ ٱلصَّفَا وَٱلۡمَرۡوَةَ مِن شَعَآئِرِ ٱللَّهِ...﴾

{უეჭველად, ას-საფა და მარვა ალლაჰის ნიშნებიდანაა} შემდეგ იტყვის:

«أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللهُ بِهِ».

«ვიწყებ იმით, რითაც დაიწყო ალლაჰმა».[6]

შემდეგ მომლოცველი ავა საფას ბორცვზე, სანამ ქააბას დაინახავს ან მის მიმართულებას. შემდეგ მიმართავს ქააბას მხარეს, აღიარებს ალლაჰის ერთობას და ადიდებს მას, და ამბობს: "ლა ილააჰა ილლა ალლაჰ, ვაჰდაჰუ ლაა შარიიქა ლაჰ, ლაჰულ-მულქ ვა ლაჰულ-ჰამდ, ვა ჰუვა 'ალაა ქულლი შაი'ინ ყადიირ. ლაა ილააჰა ილლა ალლაჰ ვაჰდაჰუ, ანჯაზა ვა'დაჰუ, ვა ნასარა 'აბდაჰუ, ვა ჰაზამალ აჰზააბა ვაჰდაჰუ". (არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰისა, ის ერთადერთია, არ ჰყავს მას თანაზირი, მას ეკუთვნის მეუფება და ქება, და ის ყოვლისშემძლეა. არ არსებობს ღმერთი, გარდა ალლაჰისა, ის ერთადერთია, მან აასრულა თავისი დაპირება, დაეხმარა თავის მსახურს და დაამარცხა მტრის ალიანსები). ეს სიტყვები უნდა გაიმეოროს სამჯერ, და ამ გამეორებებს შორის უნდა შეევედროს სამჯერ (დუა გააკეთოს).

---

[6] გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1218).

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»، ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ. قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

«არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰისა, იგი ერთადერთია, მას არ ჰყავს თანამონაწილე. მას ეკუთვნის მეფობა და ქება, და ის ყოვლისშემძლეა, არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰის, იგი ერთადერთია. მან აღასრულა თავისი დაპირება, დაეხმარა თავის მორჩილ მსახურთ და თვითონვე დაამარცხა მოწინააღმდეგეები», შემდეგ მან გაიმეორა ეს სიტყვები სამჯერ[7].

შემდეგ მომლოცველი ჩავა საფას ბორცვიდან და ფეხით წავა მარვასკენ. როცა მიაღწევს პირველ მწვანე ნიშანს (ალ-ალამ ალ-ახდარ), უნდა გააკეთოს სწრაფი სირბილი (სა'ის დაჩქარება). როცა მიაღწევს მეორე მწვანე ნიშანს, დაბრუნდება ჩვეულებრივი სვლის რეჟიმში. ქალებისთვის სწრაფი სირბილი (სა'ი შადიდ) არ არის სუნნა — დადგენილია, რომ მათ უნდა იარონ ჩვეულებრივი სვლით.

---

[7] გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით: (1218).

როცა მომლოცველი მიაღწევს მარვას ბორცვს, სუნნაა, რომ გააკეთოს იგივე, რაც გააკეთა საფას ბორცვზე (იხ. მე-2 პუნქტი).

შემდეგ მომლოცველი ჩამოვა მარვას ბორცვიდან და ფეხით დაიძრება საფასკენ. როცა მიაღწევს პირველ მწვანე ნიშანს (ალ-ალამ ალ-ახდარ), ის კვლავ ააჩქარებს სვლას (სა'ი შადიდი — სწრაფი სირბილი გააკეთოს). როცა მიაღწევს მეორე მწვანე ნიშანს, დაბრუნდება ჩვეულებრივ სვლაზე, როგორც ჩვეულებრივ დადის.

ასე აგრძელებს მომლოცველი მოძრაობას, სანამ არ დაასრულებს შვიდ წრეს. საფადან მარვასკენ წასვლა ითვლება ერთ წრედ, და მარვადან საფასკენ დაბრუნება ითვლება კიდევ ერთ წრედ.

სა'ის დროს მომლოცველს შეუძლია ახსენოს ალლაჰი, იმეოროს დუები და კითხულობდეს ყურანს — რაც კი სურს და მოსაწონია.

მეშვიდე: თმის გაპარსვის და დამოკლების წესი

როდესაც მომლოცველი, რომელიც ასრულებს უმრას, დაასრულებს ტავაფს და სა'ის, მასზე სავალდებულო ხდება, რომ ან გაიპარსოს თავი მთლიანად ან შეიმოკლოს თმა — თუ ის არის კაცი. სუნნაა (საუკეთესო ქმედებაა), რომ გაიპარსოს ან დაიმოკლოს თმის მთელი თავის ყველა ნაწილში.

თმის გაპარსვა უპირატესია თმის დამოკლებასთან შედარებით, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ჰაჯობის დრო ახლოსაა, ამ შემთხვევაში უკეთესია მხოლოდ თმის დამოკლება, რათა ჰაჯობისთვის თმა მოესწროს გაზრდას და შეძლოს თავიდან ახლად გაპარსვა.

რაც შეეხება ქალს, მას ევალება შეიმოკლოს თავისი თმის ბოლოები თითის წვერის სიგრძით (დაახლოებით სანტიმეტრი).

რაც შეეხება იმ მომლოცველს, ვინც ჰაჯობისთვის შევიდა იჰრამში — იქნება ის იფრადის (მხოლოდ ჰაჯობის) მომლოცველი ან ყირანის (ჰაჯობისა და უმრას ერთად) მომლოცველი — მას არ ევალება თმის

დამოკლება ან გაპარსვა, გარდა ყურბანის დღეს (იაუ მენ-ნაჰრ), ჯამრათ ალ-აყაბას ქვების სროლის შემდეგ.

ამით მომლოცველი, რომელმაც უმრა შეასრულა, ასრულებს თავის უმრას, და ასევე ჰაჯობის მომლოცველი, რომელიც თამათთუ'ზეა, ასრულებს თავისი უმრას.

ჰაჯობის ფორმა

პირველი: ჰაჯობისთვის იჰრამში შესვლა

სუნნაა (დადგენილია), რომ ის, ვინც ჰაჯობის შესრულებას აპირებს, შევიდეს იჰრამში დუჰას დროს (დილით)

თარვიას დღეს — ეს არის ზულ - ჰიჯჯას მერვე დღე —

იმ ადგილიდან, სადაც იმყოფება და საიდანაც ჰაჯობას აპირებს,

თუ იგი მექქაშია ან მიიყათებზე ახლოს. ხოლო თუ უფრო შორს არის, მაშინ უნდა შევიდეს იჰრამში იმ მიიყათიდან, რომელსაც გაივლის.

როდესაც მომლოცველი შედის იჰრამში ჰაჯობისთვის, უნდა გააკეთოს ისევე, როგორც შეასრულა იჰრამში შესვლის დროს უმრაზე: სრულად უნდა განიბანოს (ღუსლი), გამოიყენოს სურნელოვანი ნივთიერება (სუნამო) და აღასრულოს ლოცვა. შემდეგ უნდა განიზრახოს იჰრამი ჰაჯობისთვის და წარმოთქვას თალბია. ჰაჯობის თალბიის ფორმა ისეთივეა, როგორიც უმრასთვის, მხოლოდ აქ ამბობს: "ლაბბაიქა ჰაჯჯან“ ნაცვლად იმისა, რომ თქვას: "ლაბბაიქა უმრათან".

თუ ის, ვინც აპირებს იჰრამში შესვლას, შიშობს, რომ შეიძლება წინ გადაეღობოს რაიმე დაბრკოლება, რაც ხელს შეუშლის მისი რიტუალის დასრულებას, მაშინ ნებადართულია, რომ იჰრამში შესვლისას პირობაც დააყენოს და თქვას: "... და თუ შემაჩერებს რამე შემაფერხებელი, ჩემი გამოთავისუფლება იქნება იმ ადგილას, სადაც დამაკავებენ". თუ მან დააყენა ეს პირობა და მართლაც შეხვდა რაიმე, რამაც არ მისცა

საშუალება რიტუალის დასრულების, მაშინ შეუძლია გამოვიდეს იჰრამიდან და მასზე არაფერია დაკისრებული (არც მსხვერპლი და არც სხვა ვალდებულება).

შემდეგ მომლოცველი ხშირად უნდა წარმოთქვამდეს თალბიას: "ლაბბაიქა ალლაჰუმმა ლაბბაიქ, ლაბბაიქა ლაა შარიიქა ლაქა ლაბბაიქ, ინნალ-ჰამდა ვა ნი'მათა ლაქა ვალ-მულქ, ლა შარიიქა ლაქ". (შენს წინ ვარ, ო ალლაჰ, შენს წინ ვარ! შენს წინ ვარ, შენ არ გყავს თანამოზიარე, შენს წინ ვარ! მართლაც ქება და წყალობა და მეუფება შენ გეკუთვნის, შენ არ გყავს თანამოზიარე) კაცმა უნდა აიმაღლოს ხმა თალბიის თქმისას, ასევე ქალმაც, ოღონდ იმ პირობით, რომ იქ არ იქნებიან უცხო მამაკაცები, მომლოცველმა უნდა გაახშიროს თალბიის წარმოთქმა, განსაკუთრებით მდგომარეობისა და დროის ცვლილებისას — მაგალითად, როცა მაღალ ადგილას ავა, ან დაბალზე ჩამოვა, ან როცა დადგება ღამე ან დღე.

თალბიის (ლაბბაიქას) წარმოთქმა დადგენილია იჰრამში შესვლიდან მოყოლებული ჯამრათ ალ-აყაბას ქვების სროლის დაწყებამდე, ყურბანის დღესასწაულის დღეს.

მომლოცველმა, რომელიც იმყოფება იჰრამის მდგომარეობაში,

აუცილებელია მოერიდოს იმ ქმედებებს, რაც იჰრამში აკრძალულია, სანამ სრულად არ გამოვა იჰრამიდან.

***

მეორე: მინაში ღამის გატარება

შემდეგ სუნნაა, რომ მომლოცველი გავიდეს მინაში ზულ ჰიჯჯას მერვე დღეს; და იქ ილოცოს ზუჰრი, ასრი, მაღრიბი, იშა და ფაჯრი ლოცვები, ლოცვებს შეასრულებს შემოკლებით (რაქათების შემოკლებით), მაგრამ დაუკავშირებლად (არ გააერთიანებს ლოცვებს). რადგან მოციქული (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მინაში ლოცვებს ამოკლებდა, მაგრამ არ აერთებდა.

მესამე: არაფაზე გაჩერება და ღამის გატარება მუზდალიფაში:

როცა ამოვა მზე ზულ ჰიჯჯას მეცხრე დღეს — არაფას დღეს —

მომლოცველი უნდა გაემართოს მინადან არაფასკენ. იქ, თუ შეძლებს, დაეშვება ნამირას ადგილზე და დარჩება იქ ზუჰრის ლოცვის დრომდე. თუ ვერ მოახერხებს ნამირაში დასვენებას, მაშინ პრობლემა არ არის, რადგან ნამირაში ჩამოსვლა სუნნაა (არ არის ვალდებული).

როცა მზე გადაიწევა (დაიწყება ზუჰრის დრო), მომლოცველი ასრულებს ზუჰრისა და ასრის ლოცვებს — თითო ორ ორ რაქათად, და აერთებს მათ ადრეული შეერთებით, ისევე, როგორც მოიქცა მოციქული (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

შემდეგ, ლოცვების შესრულების შემდეგ, მომლოცველმა უნდა დაუთმოს თავი ალლაჰის მოხსენიებას, დუასა და ალლაჰის წინაშე გულით გოდებასა და გულითად ვედრებას,

მომლოცველმა უნდა თხოვოს რაც უნდა და რაც სურს, ხელები ზეცისკენ აწეული და ყიბლასკენ (ქააბას მიმართულებით) მიმართული.

ამ დიდებულ ადგილზე (არაფაზე) მოციქულის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ყველაზე ხშირი დუა იყო: "ლაა ილაჰაა ილლალლაჰ ვაჰდაჰუ ლაა შარიაქა ლაჰ, ლაჰულ-მულქუ ვა ლაჰულ-ჰამდ, ვა ჰუვა 'ალაა ქულლი შაი'ინ ყადირ" (თარგმანი: არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰისა, ის ერთადერთია, მას არ ჰყავს თანამოზიარე, მას ეკუთვნის მეუფება და ქება, და ის არის ყოვლის შემძლე.)

თუ მომლოცველს დაეუფლება დაღლა და ის მოისურვებს ცოტათი განტვირთვას — მოსასვენებლად მეგობრებთან სასარგებლო საუბრით, ან სასარგებლო წიგნების წაკითხვით, განსაკუთრებით იმ წიგნების, რომლებიც ალლაჰის წყალობაზე და მისი უხვი საჩუქრების შესახებ საუბრობს —ეს კარგი და სასურველი ქმედებაა, რათა გაძლიერდეს იმედის განცდა ალლაჰის მიმართ ამ დიდ დღეს. შემდეგ მან

უნდა დაუბრუნდეს ალლაჰს გოდებით და ვედრებით და განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაუთმოს დღის ბოლოს დუის კეთებას, რადგან არაფას დღის დუა არის საუკეთესო დუა.

როცა არაფას დღეს მზე ჩავა, მომლოცველი უნდა გაემართოს მუზდალიფასკენ.

როცა მომლოცველი მიაღწევს მუზდალიფას, იქ უნდა აღასრულოს ლოცვები შემდეგნაირად: მაღრიბი — სამი რაქათი,

და იშა — ორი რაქათი, ერთად შეერთებით.

თუ მომლოცველი შიშობს, რომ მუზდალიფაში ვერ მივა შუაღამის დადგომამდე, მაშინ უნდა აღასრულოს ლოცვები — თუნდაც მუზდალიფამდე მისვლამდე. არ არის ნებადართული ლოცვების გადადება შუაღამის შემდეგ.

მომლოცველი ღამეს გაატარებს მუზდალიფაში. როცა გათენდება და გამოჩნდება ფაჯრის დრო, უნდა აღასრულოს ფაჯრის ლოცვა დროულად, აზანით და ყაამეთით.

შემდეგ მომლოცველი უნდა გაემართოს მუშაარ ალ-ჰარამისკენ (მუზდალიფას წმინდა ადგილი), იქ განადიდებს ალლაჰს ერთადერთს, განადიდებს მას თაქბირებით და დუა გააკეთოს, რაც უნდა და რაც სურს, სანამ სრულად არ გათენდება. თუ ვერ მოახერხებს მაშა'არ ალ-ჰარამში მისვლას, მაშინ უნდა დარჩეს თავის ადგილას და იქ გააკეთოს დუა და ზიქრი, რადგან მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა: «აი აქ გავჩერდი, ხოლო მთელი მუზდალიფა არის გაჩერების ადგილი». ზიქრისა და დუის დროს უნდა იყოს მიმართული ყიბლას (ქააბას მხარეს) და ხელები აწეული ზეცისკენ.

«وَقَفْتُ هَاهُنَا وَجَمْعٌ كُلُّهَا مَوْقِفٌ»،

«გავჩერდი აი აქ და ყველა ეს არის სადგომი», (მთლიანი არაფა არის დგომის ადგილი) და უნდა იყოს ზიქრის მდგომარეობაში და ვედრების დროს ყიბლასკენ მიმართული და ხელებაწეული.

დღესასწაულზე შესასრულები საქმეები:

როცა ძალიან გათენდება, მაშინ მუზდალიფადან მინისკენ გაემგზავრება — მანამ, სანამ მზე ამოვა — და დააჩქარებს ნაბიჯს მუჰასირის ხეობისკენ.

და როცა მინაში მივა, ის ესვრის ჯამრათ ალ-აყაბას — რომელიც ყველაზე უკანაა მექქას მხარეს — შვიდი თანმიმდევრული კენჭით, თითოეულს ცალკ ცალკე. ყოველი კენჭი უნდა იყოს დაახლოებით ხურმის კურკის ზომის, და ყოველ კენჭის სროლასთან ერთად უნდა წარმოთქვას (ალლაჰუ აქბარ).

შემდეგ სწირავს თავის შესაწირს, თუ ამის შესაძლებლობა აქვს.

შემდეგ კაცმა უნდა გადაიპარსოს თავი ან შეიჭრას თმა — და მოპარსვა უპირატესად ითვლება. რაც შეეხება ქალს, მისთვის შარიათით ნებადართულია მხოლოდ თმის შეჭრა და არა თმის გადაპარსვა.

როდესაც ის ესვრის (ჯამრას) და გადაიპარსავს ან შეიჭრის თმას, მიაღწევს

პირველი თაჰალლულის მდგომარეობას, და ყველაფერი ხდება მისთვის ნებადართული — გარდა ქალებისა (სექსუალური ურთიერთობა).

შემდეგ ჩადის მექქაში და ასრულებს ტავაფ ალ-იფადას, შემდეგ კი ასრულებს ჰაჯობის სა'ის, თუ არის თამათთუ', ან თუ არის მუფრადი ან ყარინი და ჯერ არ ჩაუტარებია სა'ეი ტავაფ ალ-ყუდუმის შემდეგ. მას აქვს უფლება, გადაავადოს ტავაფიც და სა'ეიც ღამემდე ან მეორე დღემდე, როგორც გაუმარტივდება.

მეხუთე: ათ-თაშრიყის დღეების ქმედებები

როდესაც ადამიანი ესვრის (ჯამრებს/კენჭებს), გადაიპარსავს ან შეიჭრის თმას, გააკეთებს ტავაფს და შეასრულებს სა'ეის —მისთვის ნებადართული ხდება ყველაფერი, მათ შორის — ქალებიც, (სექსუალური ურთიერთობა).

შემდეგ ბრუნდება მინაში და ატარებს ღამეს იქ ზულ-ჰიჯჯას მეთერთმეტე, მეთორმეტე და მეცამეტე ღამეს, თუ დაგვიანებულ მომლოცველთა შორის არის.

და ესვრის სამ ჯამრას მას შემდეგ, რაც მზე გადაიხრება (ზუჰრის დროის შემდეგ).

ზულ-ჰიჯჯას მეთერთმეტე დღეს ის ესვრის პირველ ჯამრას — რომელიც ყველაზე შორსაა მექქიდან და ყველაზე ახლოს მდებარეობს ხაიფის მეჩეთთან — შვიდი თანმიმდევრული კენჭით, თითოეულს ცალ-ცალკე, და ყოველ კენჭზე ამბობს თაქბირს (ალლაჰუ აქბარ). შემდეგ ოდნავ წინ მიდის და წარმოთქვამს გრძელ დუას, როგორიც მოესურვება. ხოლო თუ გაუჭირდება დიდხანს დგომა და დუის წაკითხვა, შეუძლია თქვას ის დუა, რაც გაუადვილდება, თუნდაც მცირედით, სუნნას მიხედვით.

შემდეგ ის ესვრის შუა ჯამრას იმავე წესით და მის შემდეგაც აკეთებს დუას.

შემდეგ ის ესვრის ჯამრათ ალ-აყაბას იგივე წესით, ოღონდ ამ უკანასკნელის შემდეგ არ ჩერდება და დუას არ წარმოთქვამს.

შემდეგ, ზულ-ჰიჯჯას მეთორმეტე დღეს, ის ისვრის ჯამრებს იგივე წესით, როგორც

მეთერთმეტე დღეს. და როცა დაასრულებს ჯამრების სროლას, თუ ინებებს, შეუძლია იჩქაროს და დატოვოს მინა.

და თუ ინებებს, შეუძლია დარჩეს და გაათიოს მინაში მეცამეტე ღამე, ხოლო მეორე დღეს, მზის გადახრის შემდეგ, ესვრის სამ ჯამრას ზუსტად ისე, როგორც ადრე. დაყოვნება (მეცამეტე დღემდე დარჩენა) უმჯობესია.

დაყოვნება ზულ-ჰიჯჯას მეცამეტე დღემდე სავალდებულო არ არის, გარდა იმ შემთხვევაში, თუ მზე ჩაესვენება ზულ-ჰიჯჯას მეთორმეტე დღეს და ის ჯერ კიდევ მინაშია — მაშინ მას ევალება დარჩენა და ჯამრების სამივე სროლა მზის გადახრის შემდეგ.

მაგრამ თუ მზე ჩაესვენა მას ზულ-ჰიჯჯას მეთორმეტე დღეს მინაში მისი ნების გარეშე — მაგალითად, თუ უკვე გაემგზავრა და დაჯდა სატრანსპორტო საშუალებაში, მაგრამ შეფერხდა მანქანების საცობის ან სხვა მსგავსი მიზეზის გამო — მაშინ მას არ ევალება დარჩენა, რადგან

დაგვიანება მზის ჩასვლამდე მის ნებაზე დამოკიდებული არ ყოფილა.

მეექვსე: გამოსამშვიდობებელი ტავაფი:

როცა მომლოცველს სურს მექქადან თავის ქვეყანაში გამგზავრება, არ უნდა წავიდეს მანამ, სანამ გამოსამშვიდობებელ ტავაფს არ შეასრულებს.

გარდა მენსტრუაციულ მდგომარეობაში მყოფი ქალისა და ნიფასში მყოფი (მშობიარობის შემდგომი პერიოდი) ქალისა — მათთვის გამოსამშვიდობებელი ტავაფი სავალდებულო არ არის. ასევე, მათ არ სჭირდებათ გაჩერება მეჩეთ ალ-ჰარამის კართან გამომშვიდობებისთვის, რადგან ეს არ გადმოცემულა მოციქულის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მხრიდან.

როცა სურს გამგზავრება, მომლოცველმა დასამშვიდობებელი ტავაფი უნდა გააკეთოს სახლთან (ქააბასთან), რომელიც იქნება მისი უკანასკნელი ქმედება.

თუ გამოსამშვიდობებელი ტავაფის შემდეგ დარჩება, რათა დაელოდოს თანამგზავრებს, ჩაალაგოს ბარგი ან გზად რამე შეიძინოს — ამაში არაფერია საწინააღმდეგო და ტავაფის გამეორება არაა სავალდებულო. მაგრამ თუ განიზრახავს მოგზაურობის გადადებას — მაგალითად, აპირებს გამგზავრებას დილით, ასრულებს გამოსამშვიოდბებელ ტავაფს, შემდეგ კი გადადებს გამგზავრებას საღამომდე — მაშინ მას ევალება ტავაფის გამეორება, რათა ქააბასთან კავშირი ბოლო მოქმედებად დარჩეს.

***

Index

ჰაჯობის წესების მოკლე აღწერა 2

წინასიტყვაობა 3

პირველი: თაყვანისცემის მიღების პირობები: 3

პირველი: მიიყათების წესები: 5

მეორე: ჰაჯობის შესრულების გზების სახეობები და მათი წესები: 7

მესამე: იჰრამის მდგომარეობის აღწერა და მისი წესები: 9

მეოთხე: იჰრამის მდგომარეობაში აკრძალული ქმედებები 14

მეხუთე: ტავაფის შესრულების წესი 17

მეექვსე: სა'ი (საფასა და მარვას შორის სირბილის) შესრულების წესი: 22

ჰაჯობის ფორმა 28

პირველი: ჰაჯობისთვის იჰრამში შესვლა 28

მეორე: მინაში ღამის გატარება 32

მესამე: არაფაზე გაჩერება და ღამის გატარება მუზდალიფაში: 32

დღესასწაულზე შესასრულები საქმეები: 37

მეხუთე: ათ-თაშრიყის დღეების ქმედებები 39

მეექვსე: გამოსამშვიდობებელი ტავაფი: 42